

FLANDRA

STUDANTO

MONATA ALDONO AL
FLANDRA ESPERANTISTO

REDAKCIA ADRESO : PETER BENOITLAAN 95, GENTBRUGGE

Woordvorming

Wanneer wij de stamwoorden naar de grondbetekenis indeelen dan bekomen wij twee soorten n.l.

A) die « begrippen » uitdrukken, b. v. : tabl — paper.

B) die « betrekkingen » tusschen de begrippen uitdrukken b. v. : nun, tiam, sed.

Het is nu van zeer groot belang de grondbetekenis van de stamwoorden te kennen, daar wij anders onjuiste afleidingen zouden kunnen vormen. Een duidelijk voorbeeld. Het stamwoord « broso » is naamwoordelijk d.i. dat « broso » « borstel » beteekent. Veel Esperantisten zouden op de volgende manier te werk gaan : « brosi : borstelen, dus « borstel » : « brosililo ». Dit voorbeeld toont aan dat men moet weten of het stamwoord een werkwoord, zelfstandig- of een bijvoeglijk naamwoord is. Bij middel van het stamwoord kan men dan eenvoudig afleidingen doen (simpla derivado) door toevoeging van i, o, a, e en dit liefst in een dalende lijn d. i. werkwoord — naamwoord — bijvoeglijk naamwoord — bijwoord. Wij nemen terug « broso » dat als naamwoordelijk stamwoord « borstel » beteekent. Van « broso » kan men « brosa » « brose » afleiden. Om theoretisch juist te zijn zou men « borstelen » niet door « brosi » mogen vertalen, want als « brosi » « borstelen » beteekent zou de naamwoordelijke afleiding « broso », « borstelveeg » beteekenen. Wil men nu volstrekt theoretisch te werk gaan, dan kan men « borstelen » door « brosumi » en « borstelveeg » door « brosumo » vertalen. De praktijk heeft nochtans uitgewezen dat het gebruik van « brosi » tot geen misverstand heeft geleid. Deze regel geldt ook voor enkele soortelijke woorden zooals : marteli, bicikli, kroni, hajli, pluvi.

Er zijn ook andere woorden die niet tot de drie woordsoorten : werkwoord, naamwoord, bijvoeglijk naamwoord behooren en waarvan men door toevoeging van o, a, e of i toch afleidingen kan maken. Zoo heeft men bijv. « La nuna tempo », « nuna » dus. Verders kialo, tialo, tuja, anstataŭi, kune, jena, jene, ĉiama, iama, dume, ꝑ.c.

Dit alles heeft betrekking op de eenvoudige afleiding. Deze laatste volstaat nochtans niet om alles uit te drukken en dan nemen wij onze toevlucht tot de toevoegsels (afiksoj). Het afleiden van woorden bij middel van toevoegsels wordt samengestelde afleiding genoemd (malsimpla derivado).

Men heeft twee soorten van toevoegsels :

A) Deze die vóór een stam worden geplaatst of voorvoegsels (prefiksoj).

B) Die na een stam worden geplaatst of achtervoegsels (sufiksoj).

Voorvoegsels zijn : ho — ek — dis — eks — fi — ge — mal — mis — pra — re.

Achtervoegsels zijn : aĉ — ad — aĵ — an — ar — ebl — ec — eg — ej — em — end — er — estr — et — id — ig — il — in — ind — ing — ism — ist — nj — ĝ — obl — on — op — uj — ul — um.

En het volgende ontleen ik aan de tekst uit « *Waarom Esperanto* » door onze « *Samideano* » E. Cortvriendt :

De verschillende grammatikale vormen, voor- en achtervoegsels van Esperanto zijn aan de natuurtaalen ontleend, met dien verstande echter, dat Zamenhof alles tot een prachtig, homogeen geheel wist te verwerken De eenvoud van zijn grammatika en zijn geniaal systeem van woordvorming, is Esperanto gemakkelijker te leeren dan welke taal ook, terwijl het, wat soepelheid, welluidendheid en rijkdom aan uitdrukkingen en zegswijzen betreft, niet wordt overtroffen.

GESCHIEDENIS VAN ESPERANTO. VI.

Eindelijk was zijn taal dan toch verschenen, volledig, klaar, levend. De antwoorden op zijn inteekenbiljet kwamen traag maar regelmatig binnen, met vragen, suggesties, op- en aanmerkingen, maar alle geestdriftig, bewonderend. Op al deze vragen antwoordde Zamenhof tegelijk in zijn « *Dua libro de l' lingvo internacia* (1888), uitgegeven in de taal zelf. De kring van aanhangers breidde zich met den dag uit, en overal drong stilaan de taal van Doktoro Esperanto (voortaan kortweg Esperanto genoemd) door. In Nurenberg werd Leopold Einstein, overtuigde Esperantist en weldra verscheen dan het eerste maandblad « *La Esperantisto* » (1889). Andere groepen uit Sofia en Moskou sloten zich hierbij aan en de internationale Esperanto-beweging was geboren. — Intusschen was Zamenhof een tijdje in Cherson, nabij de Zwarte Zee werk gaan zoeken, te vergeefs echter. In 1890 keerde hij terug naar Warschau bij vrouw en kinderen (Adam en Solie). Hij nam de leiding van « *La Esperantisto* » op zich en verteerde er zijn laatste centen en zijn beste krachten aan. Alles zou verloren geweest zijn, indien op het moeilijkste oogenblik geen redding was komen opdagen; een naamlooze bood een som aan om « *La Esperantisto* » gedurende drie jaar in leven te houden. Later maakte die milde schenker zich bekend: een landmeter uit Schalk (Westfalen) de heer W. H. Trompeter. Zijn naam blijve voortleven in de geschiedenis van Esperanto als een van die talloze offervaardige idealisten, zonder dewelke niets groots in de wereld zou bestaan. Tot in 1894 was het leven van het maandblad dus verzekerd. Toen begon de materiele toestand weer te verzwakken, en Zamenhof verhuisde naar Grodno, waar hij vier jaren verbleef. Intusschen was zijn geliefde moeder in 1892 reeds gestorven, hetgeen hem een onherstelbaren slag toebracht. Troost vond hij gelukkig in de liefde van en voor zijn familie, zijn granda rondo familia. — In 1888 had hij een leerboekje naar den grooten schrijver Tolstoj gezonden. Geen antwoord. Zes jaar later hoort hij echter volgend oordeel: « *Voor zes jaar ontving ik een Esperanto-spraakunst en na niet meer dan twee uur studie kon ik, indien niet schrijven; dan toch wel vrijelijk lezen in de taal.* »

Meermaals reeds heb ik bemerkt, hoe menschen vijandig met elkaar omgingen, alleen wegens de moeilijkheid van het wederzijdsch materieel begripen. Het aanleeren van Esperanto en zijn verspreiding is dus zonder twijfel een kristelijke zaak, die helpen zal tot het stichten van Gods Rijk, eenig en voornaamste doel van 's menschen leven. » (1894). Het jaar daarop liet Zamenhof in « *La Esperantisto* » een uittreksel uit een werk van Tolstoj in Esperanto verschijnen, met het gevolg dat... de Russische censuur de uitgave van « *La Esperantisto* » verbood. Wat een slag voor Esperantujo.

EKZERCOJ — OEFENINGEN.

Verbetering 1. — Vertaal de voorzetsels:

1. Mi veturas per la tramo. — 2. Vi venu ĉe mi je dimanĉo. — 3. La kato dormas sur la seĝo. — 4. La kudristino kudras per la kudrilo. — 5. Ni intencas veturi al Bruselo. — 6. Inter la kongresanoj estas multaj eksterlandanoj. — 7. La

bosco al la urbo estas longa kaj larĝa. — 8. Antaŭ la domo staras aŭtomobilo. — 9. Dum pli ol du horoj mi atendis ĉe via amiko. — 10. Anstataŭ Franso, Paŭlo estis la viktimo de la epidemio. — 11. Li diras al mi. — 12. Ĉi tiu libro estas de mi. — 13. La arbo estas riĉa je fruktoj. — 14. Pro la vento preskaŭ ĉiuj folioj de la arboj ŝiriĝis de sur la branĉoj. — 15. La hundo sidas apud la forno. — 16. Ni laboras por Esperanto de mateno ĝis vespero. — 17. Ŝi rigardis trans la barilo.

Verbetering. 2. — Vertaal in Esperanto:

Oefening A. — 1. La rozo apartenas al Teodoro. — 2. La rozo estas floro. — 3. La kolumbo estas birdo. — 4. La dentoj de leono estas akraj. — 5. La ĉielo estas blua. — 6. Mi manĝas pomon. — 7. La libro estas sur la tablo kaj la kralono kuŝas sur la fenestro. — 8. Ni manĝas per la buŝo kaj flaras per la nazo. — 9. Mi ne konas lin. — 10. Mi skribas longan leteron al mia patrino. — 11. Mi deziras bonan tagon al vi, sinjoro. — 12. Mi estas tiom forta kiom vi. — 13. La papero estas blanka sed neĝo estas ankoraŭ pli blanka. — 14. Sur la ĉielo staras la bela suno. — 15. Dum (la) tago ni vidas la helan sunon kaj dum (la) nokto ni vidas la palan lunon kaj la belajn stelojn. — 16. Mi havas nur unu buŝon, sed mi havas du orelojn. — 17. Li promenas kun tri hundoj.

Oefening B. — 1. La tajloro faris por la patro nigran jakon kaj pantalonon. — 2. Je (ĉe) la fino de lia parolado la aŭskultantoj aklamis la parolintan. — 3. Ŝi silente rigardis lin. — 4. Dum (kiam) li prenis siajn ŝlosilojn el sia poŝo, lia patrino malfermis la pordon. — 5. Oni proponis al li (gastiĝi) la gastigon. — 6. La patro sentis sin malsana kaj tial iris iom pli frue hejmen. Li iris tuj al la lito kaj baldaŭ estis resaniĝinta. — 8. La knabo iris tro frue sur la glacjon, subite la glacjo rompiĝis kaj la knabo falis en la akvon. — 9. Kiu ajn li estas, li estos punata. — 10. Mi laciĝas.

NOVAJ EKZERCOJ.

VERTAAL IN ESPERANTO:

Oefening A. — 1. Zeg mij uw naam. — 2. Ik bemint mij zelf, gij bemint u zelf, hij bemint zichzelf, ieder mensch bemint zich zelf. — 3. Ik wasch mij in mijn kamer en zij wascht zich in haar (eigen) kamer. — 4. Het kind zocht zijn (eigen) pop, ik toonde het kind waar zijn pop lag. — 5. Het huis behoort aan hem, het is zijn huis. — 6. Mijn broeder heeft bezoek vandaag. — 7. Ik zal u een verhaal vertellen. — 8. De heer en zijn vrouw beminnen zeer mijn kinderen, maar ik ook bemint zeer hun kinderen. — 9. De vader van mijn vrouw is mijn schoonvader, ik ben zijn schoonzoon en mijn vader is de schoonvader van mijn vrouw. — 10. Water is een vloeistof. — 11. Op de tafel staan veel bloemen uit onze tuin. — 12. Ik drink geen wijn want ik ben geheelonthouder. — 13. De mensch is een vruchteneter. — 14. Indien ik rijk was, zou ik een reis rond de wereld maken. — 15. Ik zou al de werken van Zamenhof koopen indien ik geld had. — 16. Hij zal een brief schrijven aan zijn (eigen) moeder. — 17. Menschen en dieren moeten sterven, zij zijn sterfelijke schepsels. — 18. Gij moet leeren gehoorzamen.

Oefening B. — 1. Dat laat mij koud. — 2. Ik trachtte hem te overtuigen, maar hij liet zich niet overhalen. — 3. Er is geen mensch of hij moet sterven. — 4. Mijn vriend is ongeveer mijn jaren. — 5. Nu, wees toch niet misnoegd, wat heb ik daaraan miszeggd? — 6. Dit begon mij te vervelen en ik stelde paal en perk aan zijn uitgaven. — 7. Ieder Esperantist mag die overtuiging hebben, welke hij wil. — 8. Hij is de minst bekwame van al de leerlingen. — 9. Het wiel draait omdat hij het wiel draait. — 10. Nadat hij door zijn beste vriend bedrogen was, werd hij wantrouwend. — 11. Weet u den titel van het boek, dat verschijnen zal? — 12. Men maakte de straat zoo breed mogelijk.

2. — Vul in. — Vertaal de tusschen haakjes geplaatste woorden.

En (een van) la bonstataj urboj de Ĉinujo vivi — iam tajlor — (die) nomiĝis Mustafa. Li est — (zoo) (arm), (dat) li preskaŭ ne pov — prizorg — (zijn) familie — (dat) konsist — nur el: li, (zijn) (vrouw) kaj unu fil —. (zijn) filo, (wiens) nomo estas Aladin, estis senzorg — (lui)gard, Li malobe — (zijn) gepatr —, forlas — jam frue en la maten — la hejm — kaj forrest — la tut — tag — por lud — en la stratoj. (Toea) li estis sufiĉe aĝ — por pov — (leeren) meti —, (zijn) patr — don — al li okup — en (zijn) laborej kaj (leerde) lin uz — la (naald); sed tuj (nadat) (zijn) patr — forlas — la laborej —, Aladin malaper — por ne reven — la tut — tag —. Mustafa plurtoje pun — lin, sed ankaŭ (dat) ne pov — pliboniĝ — la kondut — de Aladin kaj li (zoo) ĉagren — (zijn) patr —, (dat) (deze) (ziek werd) kaj (stierf). (Van toen af) Aladin tute fordon — sin al (zijn) (lui)heid). Ĝis en (zijn) dekkvinjara aĝo li eĉ

ne klopod—far—(eenigerlei) util—labor—. (Op zekeren dag) (toen) li est—ludant—kun maltaŭgaj kamaradoj en la stratoj, preterir—(een vreemdeling). (Deze (vreemdeling) estis sorĉist —, (dien oni nom—«la afrik—magiist—».

El «La Progreso» Studieblad van F. L. E.

Kiamaniere vi tradukas?

Tegen u en dank. — Zich het hoofd breken. — Voor iemand in de bres springen. — De beste breister laat wel eens een steek vallen. — Hij is voor geen geruchtje vervaard. — Geeft men hem de vinger dan neemt hij de geheele hand.

LA REDAKCIO RESPONDAS.

Demando 1 a. — Zijn de achtervoegsels «io» en «end» reeds officieel?

Resp. 1 a. — Neen deze achtervoegsels zijn niet officieel, alhoewel ze ruim gebruikt worden.

Demando 2 a. — Is het voorvoegsel «anti» reeds officieel?

Resp. 2 a. — Ik denk dat wij «anti» op zich zelf in Esperanto niet als een voorvoegsel beschouwen. Wij gebruiken het nochtans maar voor 't meerendeel in «intern. woorden. b.v.: anti-militarismo, antisemitismo.

Demando 3 a. — Werd «eta» als synoniem van «malgranda» officieel erkend. — En in samenstellingen als: etulino, etŝtato?

Resp. 3 a. — Ik weet niets af over een «officieele» erkenning van «eta» als synoniem van «malgranda». Toch voel ik geen bezwaar tegen de vormen «etulino, etŝtato, etburgo». B.v.: «Et» als achtervoegsel met bijzondere beteekenis leent zich om er een hoedanigheidswoord van te vormen. En waarom niet? Esperanto is toch niet zoo stram. Evenals wij «bonulo» gebruiken in de zin van «bona - ulo» kan men even goed «etulo» gebruiken in de zin van «eta» - ulo.

Demando 4 a. — Welk is uw meening over het woord «Sci-povi»?

de beteekenis voor mij heel duister en vuil is. Hetzelfde voor «perlabori»(?). Ook **Resp. 4 a.** — «Scipovi» is een woord dat veel gebruikt wordt doch evenals «perlabori» een onlogische vorm, waarvoor ik liever «laborakiri» zou gebruiken. Wat «scipovi» betreft, ik denk dat in veel gevallen «scii» reeds volstaat. V.b.: Mi scias la francan lingvon.

Demando 5 a. — Ĉu la formo aperinta en «Flandra Studanto No 5 a. — «La 22an de 1732a februaro» estas aprobobla?

Resp. 5 a. — Kial ne? Jaro ja ekzistas el 12 monatoj diversaj. En ĉiu jaro estas nur unu monato februaro. «La» februaro de la 1732a jaro estas la unua februaro de la citita jaro kaj samtempe la 1732a februaro de la jarkalkulo. En la formo «la 22-an de februaro de (la) jaro 1732a» oni efektive ripetas la samon.

Ni ĝojas pro tio, ke «Flandra Studanto» fariĝis la studilo ne nur por individuoj sed ke ĝi ankaŭ estas uzata dum la grupkunvenoj. Sciigoj el Bruselo kaj Ronse jam atestis pri tio.

Demando 6 a. — Oni lernis al ni ke Esperanto havas nur du kazojn nome: nominativo, akuzativo. Ĉu eble ekzistas ankoraŭ aliaj?

Resp. 6 a. — Jes, certe. Krom tiuj du kazoj de vi cititaj ekzistas ankoraŭ kelkaj aliaj. La precipaj estas: genitivo, dativo, ablativo, vokativo, instrumentalo kaj lokativo. Principe ili ankaŭ ekzistas en Esperanto sed oni formas ilin per prepozicioj.

Malgranda atentigo. Vi uzas «lerni» en la senco de «instrui». Bonvolu atenti ke ekzistas konsiderinda diferenco inter «leeren»: «lerni», kaj «onderwijzen»: «instrui».

Demando 7 a. — Is het gebruik van «sole» goed in «Mi sole iras»: «Ik ga slechts».

Resp. 7 a. — «Sole» is hier geen fout, doch ik veronderstel dat het gebruik van «nur» in plaats van «sole» juist zou zijn.

Demando 8 a. — Welk verschil is er tusschen «senprofita» en «senprofitiga»?

Resp. 8 a. — «Senprofita» komt overeen met «zonder voordeel». «Senprofitiga» met «wat geen voordeel oplevert».

Er wordt ons dikwijls gevraagd naar een goed woordenboek. Wij kunnen ten zeerste aanbevelen het omvangrijk Groot Woordenboek van Straaten, in sterk linnen band. Ook bestaat nog een uitstekend beknopt Woordenboek van Straaten, zelve formaat en band: 350 blz. De prijzen zijn resp. 80 en 40 fr. portvrij.

FLANDRAJ STUDANTOJ!

Ĉiujn viajn lernolibrojn, Stud- leglibrojn vi mendu ĉe:

FLANDRA ESPERANTO INSTITUTO

Magdalenastraat, 29. Kortrijk. P. K.: 3268.51. Tel.: 1654.